

Jura, Natur og vandmiljø, Planter

Kan man få tilskud i BNBO og indsatsområder?

Overvejer du at indgå i en frivillig aftale om dyrkningsrestriktioner på dine marker inden for et BNBO? I så fald skal du være opmærksom på, hvilken betydning det kan have for tilskudsordninger, som du har tilsagn i eller planer om at søge.

Viden om

Hvad er et BNBO?

Et "BoringsNært BeskyttelsesOmråde" (BNBO) er en arealudpegning omkring en indvindingsboring tilhørende en almen vandforsyning. Formålet med et BNBO er, at:

- Forhindre eller begrænse risikoen for forurening af grundvand i boringens nærområde og derved beskytte drikkevandet.
- Sikre tid og evt. arealer til at foretage oprydning og afværgeforanstaltninger.
- Evt. give mulighed for at forbedre overvågningen af grundvandskvaliteten.

Med tillægsaftale til Pesticidstrategi 2017-2021 skulle kommunerne inden den 31. december 2022 besigtige alle BNBO i deres respektive kommuner for at vurdere behovet for en evt. beskyttelsesindsats for at mindske risikoen for forurening med pesticider. Beskyttelsesindsatser kan efter risikovurderingen gennemføres ved påbud eller en frivillig aftale.

Kommunerne har efter miljøbeskyttelseslovens § 24 mulighed for på baggrund af en konkret vurdering at give påbud eller nedlægge forbud for at undgå fare for forurening af bestående eller fremtidige vandforsyninger.

Der bliver fortsat indgået frivillige aftaler om pesticidfri dyrkning i BNBO, og regeringen forventes at fremlægge lovforslag i oktober 2023, hvor indsatsen skal skærpes med en række tidsfrister og kommunal handlepligt.

Læs også: [Alt du skal vide om boringsnære beskyttelsesområder – BNBO](#)

Hvad er et indsatsområde?

Indsatsplanen beskriver, hvad der konkret skal gøres for at beskytte grundvandet i et indsatsområde. Planen beskriver også, hvem der er ansvarlig for at gennemføre de forskellige indsatser, og hvornår de skal gennemføres.

En vedtaget indsatsplan er således en aftale mellem kommunen, vandværkerne og andre berørte parter om en fælles indsats for at beskytte og forebygge forurening af grundvandsressourcen.

Kommunen kan i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 26 a meddele påbud om rådighedsindskrænkninger i et indsatsområde, når en række betingelser er opfyldt, ligesom man kan indgå en frivillig aftale herom.

Hvorfor har det betydning for dit tilskud?

Når man indgår en frivillig aftale eller får et påbud om rådighedsindskrænkninger i forbindelse med drikkevandsbeskyttelse i ovennævnte områder, modtager man erstatning og pålægges samtidig en række restriktioner i driften af arealet.

Læs også: [Seneste praksis om erstatningsfastsættelse ved drikkevandsbeskyttende rådighedsindskrænkninger](#)

Generelt gælder et princip i tilskudsregi, at man alene er berettiget til tilskud, hvis de restriktioner man pålægger sig (til gengæld for at modtage tilskuddet) er restriktioner, der går videre end hvad der følger af obligatoriske normer. Dvs. at man ikke kan få tilskud til restriktioner, man i forvejen er forpligtet til som følge af anden lovgivning.

Dette princip er for EU-tilskud under landdistriktsordningerne indskrevet i forordning 2021/2115, artikel 31, stk. 5, litra b (Om ordninger til gavn for klimaet, miljøet og dyrevelfærd), hvori der anføres:

“I henhold til denne artikel yder medlemsstaterne kun betalinger, som dækker forpligtelser, der:

[...]

b) er mere vidtgående end de relevante minimumskrav vedrørende brug af gødningsstoffer og plantebeskyttelsesmidler, dyrevelfærd samt andre relevante obligatoriske krav indført ved national ret og EU-retten.”

For så vidt angår ordninger, hvor støtten udbetales som statsstøtte, har EU tilsvarende indlagt et krav om at denne skal være mere vidtgående end relevante obligatoriske krav, jf. Kommissionens retningslinjer for statsstøtte i landbrugs- og skovbrugssektoren og i landdistrikter 2014-2020, afsnit 1.1.5.1 om Støtte til Miljø og Klimavenligt landbrug, nr. 210:

“Støtten må kun ydes for frivillige forpligtelser, der er mere vidtgående end de relevante obligatoriske standarder, der er fastsat i henhold til Kapitel I i afsnit IV i forordning (EU) nr. 1306/2013, de relevante kriterier og minimumsaktiviteter, der er fastsat efter artikel 4, stk. 1, litra c) ii) og iii), i forordning (EU) nr. 1307/2013, og relevante minimumskrav til brug af gødningsstoffer og plantebeskyttelsesmidler samt andre relevante obligatoriske krav indført i national lovgivning. Alle sådanne obligatoriske krav skal være identificeret og beskrevet i anmeldelsen til Kommissionen.”

Der er endnu ikke udstedt opdaterede retningslinjer for statsstøtte i den nye CAP 2023-2027, men det må forventes at et tilsvarende krav vil blive fastlagt konkret i statsstøttegodkendelser fra EU-kommissionen.

Støtte, der gives som de minimis støtte, er som udgangspunkt ikke pålagt samme regler fra EU, men den konkrete udformning af tilskudsordningen kan fastsætte tilsvarende regler, og man skal derfor gøre sig bekendt med den konkrete støtteordnings begrænsninger.

Et påbud om dyrkningsindskrænkninger er et relevant obligatorisk krav, og vil have betydning for landbrugerens mulighed for at modtage tilskud på arealet.

I forhold til spørgsmålet om frivillige aftaler, skal det indledningsvist bemærkes, at den frivillige aftale laves på baggrund af hjemlen i bekendtgørelse af 27. juni 2016 nr. 920 § 13 d, jf. § 13 eller § 13 a. Aftalen er således ikke alene udslag af almindelig aftalefrihed, men også hjemlet i relevant lovgivning til beskyttelse af miljøet. Den frivillige aftale vil som udgangspunkt blive tinglyst på ejendommen.

Som lovgivning anses, udover hvad der fastlægges i gældende love og bekendtgørelser, tillige restriktioner, der påhviler lodsejeren som følge af servitut. I det tilfælde, hvor den frivillige aftale er tinglyst, er det således allerede derfor en relevant obligatorisk norm, der kan begrænse mulighed for tilskud for tilsvarende begrænsninger.

I forhold til eventuelle ikke-tinglyste aftaler, bemærkes at kommunalbestyrelsen har en pligt til at underrette NaturErhvervsstyrelsen (nu Landbrugsstyrelsen) om aftaler iht. Vandforsyningslovens § 13 d som kommunalbestyrelsen eller en almen vandforsyning har indgået for at gennemføre en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a, jf. bekendtgørelse om indsatsplaner af 27. juni 2016 § 8.

Henset til at aftalerne indgås med hjemmel i lov og at landbrugeren kompenseres for dyrkningsindskrænkningerne, må forventningen være at enhver dyrkningsindskrænkning aftalt med kommunalbestyrelse eller vandværk vil skulle behandles som en relevant obligatorisk norm, uanset at denne mod forventning ikke er tinglyst.

Spørgsmålet er derfor om de restriktioner, som landbrugeren pålægges ved den frivillige aftale eller påbud, udgør en obligatorisk norm, der derved kan påvirke landbrugers mulighed for at modtage andre tilskud på samme areal, hvis de restriktioner, der pålægges, er enslydende eller i overvejende grad enslydende. Bemærk at pålægges der væsentlige restriktioner udover de restriktioner, der følger af BNBO'et, kan landbrugeren stadig være berettiget til støtte^[1].

Tilskudsordninger kompatibilitet med dyrkningsrestriktioner indenfor BNBO

I det følgende vil vi sammenholde en række tilskudsordninger med BNBO og den dertil hørende erstatning for at vurdere, om man kan få tilskud indenfor BNBO.

Tilskudsordninger til økologi

Økologisk Arealtilskud

Det fremgår af bekendtgørelse nr. 1077 af 1. juni 2021 om økologisk arealtilskud § 15 at forpligtelserne for tilskuddet består i tre dele:

1. At tilsagnshavers bedrift er autoriseret eller certificeret af Landbrugsstyrelsen til økologisk jordbrugsproduktion eller af omfattet af ansøgning herom,
2. At plantebeskyttelsesmidler, der tilføres arealet inden for tilsagnsperioden, kun omfatter plantebeskyttelsesmidler, der er tilladt i økologisk jordbrugsproduktion i Danmark, og
3. At gødning, der tilføres arealet indenfor tilsagnsperioden, kun omfatter gødning, der er tilladt i økologisk jordbrug.

Henset til at forpligtelserne helt eller i det væsentligste er identiske med de dyrkningsforpligtelser man pålægges som følge af BNBO-aftaler og -påbud, så kan man ikke få økologisk arealtilskud.

Økologisk Arealstøtte

Det fremgår af bekendtgørelse nr. 81 af 23. januar 2023 Økologisk Arealstøtte for 2023 § 8, at forpligtelserne for tilskuddet består i fire dele:

1. Arealet skal i hele ansøgningsåret være omlagt til eller være under omlægning til økologisk jordbrugsproduktion under en bedrift, der er certificeret af Landbrugsstyrelsen til økologisk jordbrugsproduktion eller omfattet af en ansøgning herom.
2. Plantebeskyttelsesmidler, der tilføres arealet i ansøgningsåret, må kun omfatte plantebeskyttelsesmidler, der er tilladt i økologisk jordbrugsproduktion i Danmark.
3. Gødning, der tilføres arealet i ansøgningsåret, må kun omfatte gødning, der er tilladt i økologisk jordbrugsproduktion i Danmark.
4. Skatte-, moms- og driftsregnskaber, der vedrører ansøgningsåret, skal opbevares af ansøger i mindst 5 år fra udbetalingstidspunktet.

Henset til at forpligtelserne helt eller i det væsentligste er identiske med de dyrkningsforpligtelser man pålægges som følge af BNBO-aftaler og -påbud, så kan man ikke få økologisk arealstøtte.

Klima-lavbund tilskudsordning (Miljøstyrelsens ordning)

Klima-lavbundsordningens regler er fastlagt i bekendtgørelse nr. 1206 af 26. september 2023 om udtagning af kulstofrige lavbundsjord med henblik på genopretning af naturlig hydrologi (klima-lavbundsprojekter). Ordningen er en nationalt finansieret ordning, og er godkendt af EU-Kommissionen som statsstøtte ved SA.63890 og SA.58791.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 16, stk. 1, nr. 3, at der ikke kan ydes tilskud til aktiviteter, som en tilsagnshaver, en lodsejer eller en forpagter af arealer i projektområdet er forpligtet til at gennemføre eller undlade at gennemføre i medfør af tinglyste servitutter eller anden lovgivning.

Tilsagnshaver forpligter sig iht. § 19 til at lade en servitut tinglyse på ejendommen, hvorefter tilsagnshaver forpligter sig til følgende:

1. Arealerne skal permanent henligge som lavbundsområde og fastholdes som græs eller naturarealer med naturlig vandstand i overensstemmelse med tilsagnet.
2. Arealerne må ikke omlægges.
3. Arealerne må ikke tilføres gødning, bortset fra den gødning, der efterlades af græssende husdyr.
4. Arealerne må ikke tilføres jordforbedringsmidler.
5. Arealerne må ikke tilføres sprøjtemidler i form af pesticider, insekticider og lignende.
6. Arealerne må ikke anvendes til etablering af skov eller energi-, lav- eller stævningskov.
7. Arealerne må ikke anvendes til dyrkning af afgrøder, herunder ikke anvendes til frøproduktion og til dyrkning af energiafgrøder, prydvækster, pyntegrønt og juletræer, hvilket dog ikke er til hinder for, at græs og anden plantevækst på arealerne kan anvendes til græsning, slæt, røorskær, høst af biomasse eller lignende.
8. Der må ikke tilskudsfodres på arealerne. Tilskudsfodring af kalve under 6 måneder i kalveskjul og halm til strøelse er dog tilladt. Mineraler betragtes ikke som tilskudsfoder.
9. Aktiviteter, bortset fra græsning, som ejere og forpagtere iværksætter eller tillader på den del af arealerne, der ligger nærmere end 5 meter fra åbne vandløb, søer over 100 m² og kystlinjer, skal udføres på en måde, der ikke medfører erosion af nævnte del af arealerne. Afstanden beregnes fra vandløbets eller søens øverste kant eller for så vidt angår kystlinjer fra årets normale højeste vandstandslinje.
10. Kontrolmyndigheden skal have adgang til projektområdet i forbindelse med kontrol.
11. Adgang til projektområdet er nødvendig for at kunne opfylde bestemmelser vedrørende vedligeholdelse af anlæg.
12. Den naturtype og tilstand, der dannes som følge af de bestemmelser, der tinglyses i medfør af bestemmelser i denne bekendtgørelse, er ikke omfattet af undtagelsesreglen (1-årsreglen), i § 2, stk. 1 og 3, i bekendtgørelsen om beskyttede naturtyper.
13. Den, Miljøstyrelsen bemyndiger dertil, skal have adgang til arealer i projektområdet i forbindelse med målinger af effekten på klima, natur og vandmiljø, herunder til at tage jord- og vandprøver.

Dyrkningsrestriktioner, der pålægges i henhold til en aftale om BNBO, vil som udgangspunkt bestå i et sprøjteforbud indenfor BNBO-området, og evt. nedsat kvælstofanvendelse.

I ordningen for klima-lavbund indgår en række væsentlige andre begrænsninger, herunder særligt et forbud dyrkning af afgrøder, jf. nr.

7. Denne forpligtelse rækker væsentligt ud over, hvad der følger af dyrkningsbegrænsninger ved BNBO-aftaler og -påbud.

Det er derfor vores vurdering, at en landbruger, der er underlagt dyrkningsrestriktioner fortsat, kan indgå i et tilsagn iht. klima-lavbundsordningen og modtage tilskud herfor^[2].

Tilskud til lavbundsprojekter

Fastholdelse af vådområder, naturlige vandstandsforhold og lavbundsområder (tilsagnstype 74, 75, 76, 77 og 78) – 20-årige tilsagn. Som deltager i et lavbundsprojekt, tinglyses der en servitut med de forpligtelser, som du som tilsagnshaver skal overholde. De væsentligste betingelser er:

1. For tilsagnsarealer i vådområdeprojekter gælder, at arealerne permanent skal henligge som vådområde og fastholdes som græs- eller naturarealer. For lavbundsprojekter gælder det på samme måde, at arealerne permanent skal henligge som lavbundsområde med ændret afvanding. For tilsagnsarealer i projekter om naturlige vandstandsforhold gælder, at arealet skal henligge som område med naturlige vandstandsforhold og fastholdes som græs- eller naturarealer.
2. Tilsagnshaver må ikke omlægge tilsagnsarealerne eller anvende dem til dyrkning af afgrøder, herunder fx til frøproduktion eller til dyrkning af energiafgrøder, prydvækster, pyntegrønt og juletræer. Det er dog ikke til hinder for, at græs og anden plantevækst på arealerne kan anvendes til græsning, slæt, røorskær, høst af biomasse eller lignende.
3. Tilsagnshaver må ikke anvende arealerne til plantning af skov, herunder energi- lav- eller stævningskov.
4. Tilsagnshaver må ikke gøde tilsagnsarealerne.

5. Tilsagnshaver må ikke bruge plantebeskyttelsesmidler på tilsagnsarealet.
6. Tilsagnshaver må ikke bruge jordforbedringsmidler, herunder kalk.
7. Tilsagnshaver må ikke tilskudsfodre på arealerne.
8. Aktiviteter, bortset fra afgræsning, nær vandløb og søer må ikke medføre jorderosion.

Dyrkningsrestriktioner, der pålægges i henhold til en aftale om BNBO, vil som udgangspunkt bestå i et sprøjteforbud indenfor BNBO-området, og evt. nedsat kvælstofanvendelse.

I ordningen for lavbundsprojekter indgår en række væsentlige andre begrænsninger, herunder særligt et forbud dyrkning af afgrøder, jf. nr. 2. Denne forpligtelse rækker væsentligt ud over, hvad der følger af dyrkningsbegrænsninger ved BNBO-aftaler og -påbud.

Det er derfor vores vurdering, at en landbruger, der er underlagt dyrkningsrestriktioner fortsat, kan indgå i et tilsagn iht. klima-lavbundsordningen og modtage tilskud herfor.

Pleje af græs- og naturarealer

I ordningen pleje af græs- og naturarealer 2023, kan en ansøger vælge mellem en forpligtelse til afgræsning eller til slæt. Denne forpligtelse gælder i alle 5 tilsagnsår.

Alle arealer med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer skal have et plantedække egnet til afgræsning eller slæt i hele tilsagnsperioden. Det vil sige, at vegetationen skal dække mere end 1/3 af overfladen i forhold til sort jord.

Forpligtelse til afgræsning

Afgræsningen skal ske med husdyr, der er heste eller drøvtyggere. Afgræsningen skal ske på en måde, der sikrer, at arealerne ikke bliver overgræsset, og plantedækket bliver opretholdt.

I perioden 1. maj til og med 20. juni må arealerne ikke slås af hensyn til fugle og vildt.

Forpligtelse til slæt

Der skal hvert år i perioden den 21. juni til den 15. september tages mindst ét slæt på arealerne. Slæt defineres som slåning af plantedække, hvor det afslåede materiale fjernes fra arealet. Du må gerne tage flere slæt i perioden.

I perioden 1. maj til og med 20. juni må arealerne ikke slås af hensyn til fugle og vildt.

Generelt

Nogle aktiviteter kan gå imod ordningens formål om at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten. Derfor må tilsagnshaver ikke på arealer omfattet af ordningen:

- tilføre gødning udover den gødning, der bliver efterladt på arealet af de græssende dyr,
- bruge plantebeskyttelsesmidler,
- omlægge arealet,
- tilskudsfodre dyr på arealet

I ordningen for pleje af græs- og naturarealer indgår en række væsentlige andre forpligtelser, herunder særligt en forpligtelse til afgræsning eller slæt og en begrænsning på omlægning af arealet. Disse forpligtelser rækker væsentligt ud over, hvad der følger af dyrkningsbegrænsninger ved BNBO-aftaler og -påbud.

Det er derfor vores vurdering, at en landbruger, der er underlagt dyrkningsrestriktioner fortsat, kan indgå i et tilsagn iht. pleje af græs- og naturarealer og modtage tilskud herfor.

GLM 8: 4 % Uproduktive arealer

Det følger af bekendtgørelse nr. 989 af 6. juni 2023 om Konditionalitet for 2023 § 13, at mindst 4 procent af det samlede omdriftsareal på en bedrift skal være afsat til ét eller flere af følgende typer af ikke-produktive elementer og arealer.

1. Landskabstræk som nævnt i § 12.
 - a. En sø med tilhørende randbevoksning, der ikke er omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven, jf. § 12, nr. 1
 - b. Et fortidsminde og området inden for en afstand af 2 meter herfra, der er beskyttet efter museumslovens §§ 29 e og 29 f, jf. § 12, nr. 2.
2. Søer med et areal på op til 2.000 m², der er omfattet af § 3, stk. 1, 1. pkt., i naturbeskyttelsesloven.
3. Bræmmer på tre meter langs søer og vandløb, der opfylder kravene til slåning.
4. Markbræmmer i form af arealer af op til 20 meters bredde, der er beliggende på markens dyrkningsflade, og hvori kan indgå bræmmer langs vandløb og søer som nævnt i nr. 3.
5. Markkrat i form af områder, der siden den 1. juni 2022 har fremstået som udyrkede arealer på op til 0,5 hektar, der på intet sted er smallere end ti meter, og som er dækket af mindst 75 pct. træer og buske fordelt på hele arealet,
6. Braklagte arealer, herunder bestøverbrak og blomsterbrak,
7. Småbiotoper i form af delområder på marken på op til 1 hektar, der efter den 31. december 2022 udlægges som områder uden landbrugsaktivitet.

I GLM 8, for at arealet underlagt dyrkningsrestriktioner pga. BNBO kan indregnes som uproduktivt areal, indgår en række væsentlige andre forpligtelser, herunder særligt en forpligtelse til at lade arealet være braklagt, udlagt til småbiotop uden landbrugsaktivitet eller lignende. Disse forpligtelser rækker væsentligt ud over, hvad der følger af dyrkningsbegrænsninger ved BNBO-aftaler og -påbud.

Det er derfor vores vurdering, at en landbruger, der er underlagt dyrkningsrestriktioner fortsat, kan have mulighed for at udlægge samme areal til uproduktivt areal i GLM 8.

Vær opmærksom på dobbeltfinansiering

Der gælder i EU-retten et forbud mod dobbeltfinansiering og finansiering af forpligtelser, der allerede følger af obligatoriske normer. Det er derfor vigtigt i forbindelse med indgåelse af en frivillig BNBO-aftale eller ved modtagelse af et påbud om dyrkningsrestriktioner, at man gennemgår alle ens eksisterende tilsagn eller tilskudsansøgninger, med henblik på, at afklare om landbrugeren ved aftalen/påbuddet mister retten til tilskuddet. Landbrugeren har som tilsagnshaver selv forpligtelse til at underrette den myndighed, der administrerer tilskuddet, om relevante ændringer i hans bedrift, f.eks. indgåelsen af en BNBO-aftale.

Er man i tvivl om tilskuddets berettigelse, bør man kontakte sin rådgiver, og evt. kontakte myndigheden skriftligt for afklaring.

Referencer

1. Fra praksis noteres, at landbrugere i f.eks. tilskudsordningen for naturlig hydrologi kan modtage tilskud trods nyt obligatorisk krav i naturbeskyttelseslovens § 4, fordi tilskudsordningen udover gødnings-, sprøjte- og omlægningsforbud udover det pålægger en vådlægning af arealerne, der ikke følger af nbl § 4.
2. Det bemærkes, at vi er bekendt med, at der for nuværende verserer en sag om tilbagebetaling/nedregulering af tilsagn på klima-lavbundsordningen hos Miljøstyrelsen for § 3-arealer. Uden at gå yderligere ind i sagen, bemærkes at de restriktioner, der vedtages i en BNBO-aftale eller pålægges ved påbud er væsentligt mindre vidtgående end hvad der gælder for § 3-arealer, hvorfor konklusionen ovenfor fastholdes.

Emneord

Arealtilskud

BNBO (boringsnære beskyttelsesområder)

Direkte arealstøtte

+3

Tema: Grundvand

Her finder du viden om grundvands- og drikkevandsrelaterede emner. Du kan bl.a. finde viden om boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og indsatsplaner. Eller om nitrat og pesticider i grundvand, glyphosat eller hvad du skal gøre i tilfælde af et uheld.

Publiceret: 18. december 2023

Opdateret: 18. december 2023

Vil du vide mere?

Stefanie Sommer Abild

Specialkonsulent

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

stsa@lf.dk

+45 2932 4380

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S	Tlf.	8740 5000
Agro Food Park 15	Fax.	8740 5010
8200 Aarhus N	Email	info@seges.dk